

LM.B.H.G. - B.R.O.H.
Directie Monumenten en Landschappen
De Heer P. CRAHAY
Directeur
CCN - Vooruitgangstraat 80, bus 1
1035 Brussel

U/Ref: werfvergadering van 14/04/2011
O/Ref: GM/ah/BXL-2.1604/s500
Bijlage : /

Brussel,

Mijnheer de Directeur,

Betreft : BRUSSEL. Priemstraat / Ursulinenstraat. Restauratie van het interieur van de Sint-Michielskerk van het Sint-Jan Berchmanscollege. Kleurstelling van de wanden.
Dossier behandeld door Dhr. Stef Duquesne

In het kader van de interieurrestauratie opteerde de bouwheer enkele jaren geleden in akkoord met de KCML om het kerkmeubilair en de interieurdecoratie van de Sint-Michielskerk die in de jaren 1960 werden uitgevoerd naar ontwerp van architect Marc Dessauvage te behouden (coördinatievergadering van 4/11/2008). Het hoofdaltaar, het sacramentsaltaar alsook de biechtstoelen bleven *in situ* bewaard. Het hoofdaltaar werd enkele meters verplaatst zodat men de centrale ruimte niet enkel voor de eredienst maar ook als concert- en polyvalente ruimte zou kunnen gebruiken.

Op 19/08/2009 bracht de KCML gunstig advies onder voorbehoud uit over de aanvraag voor unieke vergunning betreffende de restauratie van het interieur. Het eensluidend advies bepaalde dat het kleuronderzoek, dat moet toelaten de volledige stratigrafie te onderzoeken en te documenteren, uitgevoerd zou worden na de plaatsing van de stellingen vereist voor de structurele restauratiewerken. De Commissie vroeg daarbij specifieke aandacht te besteden aan de overeenstemming tussen het kerkmeubilair en de interieurdecoratie van architect Dessauvage.

Het vooronderzoek is intussen uitgevoerd en laat toe een degelijk onderbouwde visie voor te leggen over het voorgestelde kleurgebruik. De conclusies van het vooronderzoek werden ter plaatse voorgesteld en besproken tijdens de werfvergadering van 14 april 2011 in aanwezigheid van een vertegenwoordiger van de KCML (Ann Verdonck), de DML (Stef Duquesne), de ontwerpers (bijgestaan door Johan Grootaers) en de uitvoerders (Altritempi, Group Monument).

Vervolgens werd het restauratievoorstel besproken tijdens de zitting van de KCML van 11 mei 2011. ***De Commissie vraagt de kerk te restaureren volgens de kleurstelling van 1963 aangezien architect Dessauvage het kleurenschema bepaalde met respect voor de neoclassicistische architectuur enerzijds en anderzijds (in de zone van de begane grond) in relatie tot zijn eigen interventies die bij de restauratie behouden blijven.***

De koepelkerk werd gebouwd in 1852 naar een ontwerp van pater Meganck. De eveneens van een koepel voorziene apsis werd afgebroken in 1908-12 n.a.v. de bouw van het college op het nabijgelegen terrein. Na het tweede Vaticaans concilie werd de kerk in 1963 geheroriënteerd en ingericht door architect Marc Dessauvage. Die ontwierp een centraal hoofdaltaar op dubbele sokkel ter vervanging van de bewerkte hoog- en zijaltaren. Voor de nis, die sinds 1908 het hoofdaltaar bevatte, tekende hij het Heilig Sacramentsaltaar met knielbank, zijdelings verlicht door non-figuratieve glasramen in rode tinten. De kruisweg werd vervangen door eenvoudige houten kruisen en er werden nieuwe biechtstoelen geplaatst. De ingrepen getuigden van de weloverwogen visie van Marc Dessauvage op de postconcliaire liturgie die hij ontwikkelde in samenwerking met de Jezuïetenorde en met Geert Bekaert in het bijzonder. Deze overwegingen werden opgetekend in het werk "In een of ander huis. Kerkbouw op een keerpunt" uitgegeven in 1967 (Lannoo, Tielt). De Commissie betreurt dat weinig of geen bouwhistorisch vooronderzoek van de kerk werd uitgevoerd aangezien het onderzoek van de archieven van het college zeker bijkomende en nuttige informatie had kunnen opleveren over de evolutie van het interieur en over de ingrepen van Marc Dessauvage in het bijzonder.

Tijdens het kleuronderzoek werden drie à vier fasen teruggevonden die overeenstemmen met de bouwgeschiedenis van de kerk:

- Fase 1 is het neoclassicistisch kleurenschema van 1852 op basis van off-white tinten. Dit schema heeft koele wit-blauwe tinten bovenaan (in de koepel) en warmere wit-beige en wit-ombertint in de onderste registers. Er werd een genuanceerde olieverf aangewend. Dit zogenaamd 'monochrome' kleurenschema is architectuurondersteunend.
- Fase 2 is moeilijk te dateren en vormt een plaatselijke herneming van de dieperliggende vlakken in grijstinten.
- Fase 3 is de huidige fase na reiniging en is het kleurenschema van architect Marc Dessauvage uit 1963. Het betreft eveneens off-white tinten maar een schema van wit-grijsmauve en wit-beige. Dit schema is nog steeds architectuurondersteunend. De aangewende verf is een lijm/olieverf (het goud op de engelen is niet zichtbaar op foto's van vóór 1963).
- Fase 4: overschildering met een synthetische verf in de onderste zones n.a.v. een onderhoudscampagne, waarschijnlijk uitgevoerd tijdens de jaren 1980.

De Commissie vraagt om de hierboven vermelde redenen te opteren voor de restauratie in overeenstemming met fase 3.

Met de meeste hoogachting,

G. MEYFROOTS
Adjunct-secretaris

A. de SAN
wnd. Voorzitter